ATODIAD B: Cronfa Twf Lleol – Syniadau cychwynnol ar Ddamcaniaeth Newid

Ein huchelgais yw cefnogi twf cynhyrchiant a mynd i'r afael â materion sy'n arwain at anghydraddoldebau economaidd ledled Cymru

Mae'r atodiad hwn yn ceisio crynhoi rhai o'r canfyddiadau o'r dadansoddiad economaidd-gymdeithasol, y dystiolaeth ehangach, a'r drafodaeth yn y ddogfen ymgynghori i ddangos syniadau cychwynnol ar ddamcaniaeth newid ar gyfer y Gronfa Twf Lleol yng Nghymru. Y bwriad yw disgrifio'n fyr y meysydd hynny lle credwn y gallai'r Gronfa Twf Lleol gael rhai effeithiau mesuradwy, pe baent yn cael eu blaenoriaethu.

Enghreifftiol yn unig yw'r dystiolaeth a'r gweithredoedd, ac nid ydynt wedi'u bwriadu i fod yn gynhwysfawr. Maent wedi'u cynllunio er mwyn dangos y rhesymeg dros yr amcanion a gynigir ac i ddarparu rhai enghreifftiau o fathau o weithgareddau a allai gyfrannu tuag at yr amcanion hynny. Unwaith y cytunir ar amcanion, bydd hyblygrwydd i nodi'r camau gweithredu mwyaf addas i'w cyflawni y tu hwnt i'r hyn a nodir yma.

Blaenoriaeth 1: Busnesau mwy cynhyrchiol a chystadleuol

Tystiolaeth enghreifftiol	Mater/cyfle	Amcan	Camau enghreifftiol
Mae busnesau newydd yn sbardun allweddol ar gyfer arloesi, gan wella deinameg economaidd a thwf hirdymor (OECD)	Y mater o dan sylw: Gall y dirwedd fusnes gael ei dominyddu gan lawer o ficro-fusnesau a chwmnïau bach, gyda llai o gwmnïau canolig a mawr sy'n gysylltiedig â	**Cynyddu nifer y busnesau newydd a chwmnïau deillio gyda'r potensial i dyfu sy'n cael eu creu, gan gynnwys canolbwyntio ar grwpiau a mentrau cymdeithasol**	Cyllid ar gyfer busnesau newydd a chwmnïau deillio mewn meysydd sydd â'r potensial mwyaf i dyfu lle mae diffygion yn y farchnad.

Cyfraddau cychwyn a goroesi yn is na chyfartaledd y DU (Llywodraeth Cymru, Demograffeg Busnes 2023) Rhwystrau i dwf busnesau newydd a chwmnïau deillio yng Nghymru (Coadec Startup Wales 2023) Lefelau is o dwf microfusnesau i BBaChau (Dadansoddiad o Faint Llywodraeth Cymru o Fusnesau Gweithredol yng Nghymru, 2023) Rhwystrau Penodol / tangynrychiolaeth o fentrau cymdeithasol a busnesau newydd gan grwpiau sydd wedi'u tangynrychioli (prif rwystrau ERC i entrepreneuriaeth mewn grwpiau sydd wedi'u tangynrychioli 2020; Arolwg Social Enterprise UK 2023)	chynhyrchiant uwch. Mae llawer o ficro-fusnesau yn methu â thyfu, gan gyfyngu ar dwf economaidd a chynhyrchiant cyffredinol. Cyfle: Cynyddu nifer y busnesau newydd a chwmnïau deillio yng Nghymru drwy fynd i'r afael â rhwystrau fel cyllid a chyngor. Cynyddu nifer y busnesau newydd a chwmnïau deillio sydd â photensial i dyfu a fydd yn dod yn BBaChau a busnesau mwy. Cymorth wedi'i dargedu i grwpiau a mentrau cymdeithasol sydd wedi'u tangynrychioli i fanteisio ar botensial heb ei	**sy'n cael eu tangynrychioli.**	Cymorth a chyngor busnes sy'n gysylltiedig ag unrhyw gymorth ariannol i ddechrau a thyfu busnes. Cymorth wedi'i deilwra i fentrau cymdeithasol i hyrwyddo modelau busnes amgen, gan gynnwys pryniant gan staff. Cymorth wedi'i deilwra i fynd i'r afael â rhwystrau penodol sy'n wynebu grwpiau sydd wedi'u tangynrychioli (e.e. menywod, grwpiau lleiafrifol, ac ati).

	ddefnyddio a modelau busnes newydd.		

Tystiolaeth enghreifftiol	Mater/cyfle	Amcan	Camau enghreifftiol
Lefelau is o fuddsoddiad mewn BBaChau a mentrau cymdeithasol (Adroddiad Blynyddol Dirnad Economi Cymru Medi 2025) Gwahaniaethau rhanbarthol mewn mynediad at gyfleoedd cyllid ar gyfer twf (Adroddiad Cyrchu Cyllid ar gyfer BBaCh Cymru 2025) Lefelau is o fynediad at gyfleoedd allforio (Rhagolygon economaidd a chyllidol y	Y mater o dan sylw: Gall rhwystrau i ehangu, allforio a denu buddsoddwyr dagu busnesau presennol ac atal twf ac ehangu, yn enwedig wrth gynnal gweithgaredd am y tro cyntaf. Yn ei dro, gall hyn arwain at lai o gystadleuaeth, mygu arloesedd, a chyfyngu ar ragolygon twf. Cyfle:	**Mynd i'r afael â rhwystrau i dwf (e.e. ehangu, allforio a denu buddsoddwyr) ar gyfer busnesau bach a chanolig (BBaCh) a mentrau cymdeithasol sydd â'r potensial mwyaf i dyfu.**	Cyllid ad-daladwy i BBaChau a mentrau cymdeithasol sydd â’r potensial mwyaf i dyfu lle mae diffygion yn y farchnad. Cymorth uniongyrchol i gefnogi cynnydd cyffredinol mewn allforion, yn enwedig mewn meysydd o fantais gystadleuol (e.e. teithiau masnach, ymchwil marchnad). Cymorth a chyngor busnes wedi'i dargedu, yn enwedig pan fo'n gysylltiedig â chymorth arall, i fynd i'r

Swyddfa Cyfrifoldeb Cyllidebol – Mawrth 2024	Cynyddu twf busnesau bach a chanolig a mentrau cymdeithasol sydd â photensial twf uchel trwy nodi a theilwra atebion i fynd i'r afael â rhwystrau i fuddsoddi ar bwyntiau allweddol yn y broses o dyfu ac ehangu busnes. Mwy o gystadleurwydd gan fusnesau Cymru yn rhyngwladol a lefelau uwch o arloesi a chynhyrchiant lle mae twf yn gynaliadwy.		afael â rhwystrau penodol i dwf (e.e. mynediad at fuddsoddwyr). Cymorth lle mae angen atebion wedi'u teilwra i fynd i'r afael â rhwystrau twf a chefnogi rhwydweithiau penodol i'r sector.

Tystiolaeth enghreifftiol	Mater/cyfle	Amcan	Camau enghreifftiol
Lefelau is o fenthyca i BBaChau yng Nghymru ([Adroddiad Cyrchu Cyllid ar gyfer BBaCh Cymru - 2025](#)) Gwahaniaethau rhanbarthol yn y defnydd o grantiau ([Adroddiad Cyrchu Cyllid ar gyfer BBaCh Cymru - 2025](#))	Y mater o dan sylw: Mae hanes o danfuddsoddi yn arwain at ecosystemau ariannol llai datblygedig, sy'n ei gwneud hi'n anoddach i gwmnïau lleol ddenu cyfalaf. Mae hyn yn golygu bod anghydraddoldeb rhanbarthol a lefelau uchel o anweithgarwch economaidd yn parhau. Cyfle: Cynyddu'r defnydd o gyllid ad-daladwy gan fusnesau a mentrau cymdeithasol trwy fynd i'r afael â rhwystrau fel argaeledd, cymhlethdod ac addasrwydd.	**Mynd i'r afael â diffygion penodol yn y farchnad o ran cael gafael ar gyllid ad-daladwy i sefydlu a thyfu busnesau a mentrau cymdeithasol yng Nghymru.**	Defnyddio buddsoddiadau benthyciad, ecwiti neu fesanîn ar gyfer busnesau a mentrau cymdeithasol i fynd i'r afael â diffygion penodol yn y farchnad a lle mae potensial uchel ar gyfer twf. Gallai'r rhain fod ar sail sectorol, daearyddol neu thematig. Rhoi hwb i gynlluniau cyllid ad-daladwy cenedlaethol, rhanbarthol neu leol presennol lle mae gwerth ychwanegol (e.e. i ymestyn i ardaloedd llai datblygedig neu dargedu sector penodol sydd wedi'i danwasanaethu). Cymorth a chyngor wedi'u teilwra ar gyfer mentrau cymdeithasol sy'n gysylltiedig â chymorth ariannol.

	Cynyddu nifer y busnesau newydd a chwmnïau deillio gyda'r potensial i dyfu sy'n cael mynediad at gyllid ad-daladwy.		Cronfeydd buddsoddi cyfalaf i gefnogi buddsoddiadau cyfalaf gan fusnesau neu seilwaith allweddol lle mae opsiynau cyllid ad-daladwy yn hyfyw.

Tystiolaeth enghreifftiol	**Mater/cyfle**	**Amcan**	**Camau enghreifftiol**
Lefelau is o fusnesau sy'n ymwneud â datblygu ymchwil ac arloesi ac sy'n elwa ar gyfnewid gwybodaeth (Llywodraeth Cymru: Cynllun cyflawni Cymru'n arloesi) Tanfuddsoddiad mewn ymchwil yng Nghymru mewn sectorau twf ers colli cyllid yr UE (Ymgynghoriad Pwyllgor ETRA	Y mater o dan sylw: Mae materion allweddol yn cynnwys diffyg cydlyniant, adnoddau anghyson, a chyfyngiadau ar adeiladu capasiti sy'n rhwystro'r gallu i barhau i fod yn gystadleuol. Mae ymchwil yn sail i dwf cynhyrchiant, ond mae sefydliadau	**Cynyddu lefelau buddsoddiad mewn ymchwil, datblygu, arloesi a chyfnewid gwybodaeth mewn busnesau a sefydliadau ymchwil, gan gynnwys ym meysydd fel AI, seiberddiogelwch, a thwf digidol a gwyrdd.**	Cyllid ar gyfer Ymchwil, Datblygu ac Arloesi (RD&I) mewn sectorau twf uchel sy'n gysylltiedig â masnacheiddio neu fabwysiadu arloesedd. Cymorth sector penodol lle mae cryfderau a photensial cystadleuol presennol (e.e. AI, Seiberddiogelwch,

ar gyllid datblygu rhanbarthol ar ôl gadael yr UE - Ymateb Prifysgolion Cymru) Cefnogaeth dameidiog ar gyfer cyfnewid gwybodaeth a chydweithio ar lefel genedlaethol a rhanbarthol (Llywodraeth Cymru: Cynllun cyflawni Cymru'n Arloesi)	Cymru yn llai llwyddiannus o ran sicrhau cyllid cystadleuol, gan greu cylch dieflig. Cyfle: Cynyddu nifer y busnesau a'r cyrff ymchwil yng Nghymru sy'n cydweithio ym maes ymchwil ac arloesi drwy fynd i'r afael â rhwystrau fel cyllid a chyngor. Cynyddu nifer y partneriaethau rhwng prifysgolion, busnesau a chyrff yn y DU ac yn rhyngwladol. Cefnogaeth i gwmnïau deillio sy'n defnyddio IP gyda photensial twf mewn sectorau twf uchel.		Cysylltedd, Gwyddorau Bywyd, Economi Werdd). Cymorth i greu partneriaethau Ymchwil, Datblygu ac Arloesi dan arweiniad Cymru gyda sefydliadau'r DU a rhyngwladol mewn meysydd cryfder neu fantais gystadleuol bosibl. Cymorth a chyngor busnes sy'n gysylltiedig ag unrhyw gymorth ariannol ar gyfer ymchwil, datblygu ac arloesi. Cefnogaeth wedi'i deilwra ar gyfer cwmnïau deillio gan ddefnyddio IP mewn sectorau twf uchel.

	Gall buddsoddi mewn capasiti a seilwaith datblygu ymchwil ac arloesi i ddarparu'r amodau cywir i ddatblygu cryfderau presennol a chynyddu cystadleurwydd.		

Blaenoriaeth 2: Cefnogi Pobl i Gael Gwaith a Chynyddu eu Sgiliau

Tystiolaeth Enghreifftiol	Mater/cyfle	Amcan	Camau enghreifftiol
Lefelau uwch o anweithgarwch economaidd yng Nghymru na'r DU (Ystadegau'r farchnad lafur (Arolwg Blynyddol o'r Boblogaeth):Ebrill 2024 - Mawrth 2025 | HTML LLYW.CYMRU) Lefelau cynyddol o anweithgarwch economaidd mewn grwpiau penodol, gan gynnwys pobl ifanc a phobl hŷn (Y Sefydliad Dysgu a Gwaith - data briffio NEET Ebrill 2025) Cynnydd mewn anweithgarwch economaidd oherwydd cyflyrau iechyd hirdymor, gan gynnwys	Y mater o dan sylw: Mae anweithgarwch economaidd yn gysylltiedig ag incwm is a gall atgyfnerthu anghydraddoldebau economaidd. Mae'n lleihau mynediad at lafur i fusnesau a gall rwystro twf economaidd, cynyddu galwadau ar gyllid cyhoeddus, a lleihau'r sylfaen dreth. Cyfle: Cynyddu nifer y bobl ifanc, pobl anabl, menywod a phobl o gymunedau ethnig	**Lleihau lefelau anweithgarwch economaidd, yn enwedig ymysg pobl ifanc, pobl anabl, menywod a phobl o gefndiroedd ethnig lleiafrifol.**	Cymorth cyflogadwyedd wedi'i dargedu a'i deilwra, gan ymgysylltu â rhwydweithiau cymunedol a'r trydydd sector. Cymorth i BBaChau a mentrau cymdeithasol i annog recriwtio cynhwysol. Cymorth cyflogadwyedd, iechyd a llesiant integredig , gan gynnwys cyflogaeth â chymorth, gwasanaeth hyfforddi swyddi ac addasiadau yn y gweithle. Cymorth wedi'i deilwra i fynd i'r afael â rhwystrau penodol sy'n wynebu grwpiau sydd wedi'u tangynrychioli

cyflyrau iechyd meddwl. (Briff Iechyd Cyhoeddus Cymru Rhagfyr 2022) Rhwystrau penodol i gyflogaeth ar gyfer grwpiau sydd wedi'u tangynrychioli yn y farchnad lafur (Cynllun Cyflogadwyedd a Sgiliau Llywodraeth Cymru 2022)	lleiafrifol yn y gweithlu drwy fynd i'r afael â rhwystrau i gyflogaeth. Mwy o gydlynu cymorth cyflogadwyedd yn genedlaethol ac yn rhanbarthol. Gwella hygyrchedd rhaglenni cyflogadwyedd. Cynyddu canlyniadau cyflogaeth ar gyfer pobl sydd wedi'u tangynrychioli yn y gweithlu, gan gynnwys pobl anabl, menywod a lleiafrifoedd ethnig.		(e.e. menywod, grwpiau lleiafrifol, ac ati).

Tystiolaeth Enghreifftiol	Mater/cyfle	Amcan	Camau enghreifftiol
Diffyg cyfleoedd cyfartal i gael mynediad at waith teg a gwerth chweil a chyfle i symud ymlaen (Anghydraddoldeb hil yn y Gweithlu - Carnegie UK; Cyflogaeth pobl anabl yn y DU: Adolygiad thematig o'r llenyddiaeth - GOV.UK) Bwlch cyflog lleiafrifoedd ethnig a bwlch cyflog rhwng y rhywiau Llesiant Cymru, 2024: cynnydd tuag at gerrig milltir cenedlaethol Lefelau cyflogau, cynhyrchiant a chymwysterau is (Trosolwg o'r farchnad lafur: Ionawr 2025 (prif ganlyniadau) [HTML] | LLYW. CYMRU; Y Swyddfa Ystadegau Gwladol (2025). Amcangyfrif sydyn o gynhyrchiant a throsolwg, DU:	Y mater o dan sylw: Mae rhwystrau strwythurol yn atal grwpiau penodol rhag cael mynediad at swyddi a symud ymlaen yn eu gyrfaoedd sy'n gwreiddio anfanteision systemig ymhellach ac yn arwain at wastraff sylweddol o botensial dynol. Cyfle: Cynyddu cefnogaeth wedi'i dargedu ar gyfer cadw a datblygu gweithwyr. Cynyddu nifer y cyflogwyr yng Nghymru sy'n cynnig gweithleoedd teg a	**Gwella'r broses o gadw a datblygu grwpiau heb gynrychiolaeth ddigonol yn y gwaith, gan gynnwys heriau cyflogaeth ansicr a chyflogau isel.**	Cymorth cyflogadwyedd wrth ddatblygu yn y gwaith. Canllawiau a chefnogaeth wedi'u teilwra i gyflogwyr i annog recriwtio, cadw a dilyniant mewn modd sy'n gynhwysol i grwpiau sydd wedi'u tangynrychioli.

	chefnogol, a chyfleoedd i ddatblygu. Cynyddu cyfran y rhaglenni buddsoddi rhanbarthol a chenedlaethol. Cynyddu mynediad at hyfforddiant a sgiliau yn y gwaith mewn sectorau blaenoriaeth.		

Tystiolaeth Enghreifftiol	**Mater/cyfle**	**Amcan**	**Camau enghreifftiol**
Cyflawniad is o gymwysterau ar bob lefel (Sut mae lefelau cymwysterau'r gweithlu yn wahanol ar draws Cymru a Lloegr - Cyfrifiad 2021, ONS)	Y mater o dan sylw: Mae lefelau sgiliau is yn gysylltiedig â photensial i ennill llai, cyfraddau diweithdra uwch, a	**Gwella lefelau cymwysterau a/neu sgiliau, gan ganolbwyntio ar sgiliau sylfaenol ac uwch.**	Sicrhau bod mwy o sgiliau sylfaenol sydd wedi'u hymgorffori mewn cymorth cyflogadwyedd.

Cynnydd mewn lefelau anweithgarwch economaidd i bobl heb gymwysterau neu gymwysterau lefel isel (Adroddiad Economaidd a Chyllidol Cymru 2024, Anweithgarwch economaidd yn ôl lefel cymhwyster - GOV.UK 2023) Diffyg sgiliau lefel uwch yn y gweithlu mewn sectorau allweddol (Dyfodol Datblygu Rhanbarthol a Buddsoddiad Cyhoeddus yng Nghymru - OECD)	chanlyniadau iechyd gwael i unigolion, sydd yn ei dro yn cyfyngu twf economaidd, yn cynyddu anghydraddoldeb, ac yn rhoi straen ar wasanaethau cyhoeddus. Mae lefelau sgiliau uwch yn gysylltiedig â chynhyrchiant uwch, twf mewn swyddi newydd, lefelau uwch o arloesedd, a mwy o gystadleuaeth. Cyfle: Cynyddu argaeledd a chyfraddau cwblhau cymwysterau sgiliau. Cynyddu cefnogaeth ar gyfer sgiliau llythrennedd, rhifedd a sgiliau digidol hanfodol.		Partneriaethau gydag addysg bellach/addysg uwch a chyflogwyr i ddylunio hyfforddiant i fynd i'r afael â materion lleol penodol, bylchau penodol i'r sector, neu sgiliau cyffredinol y mae galw amdanynt ar draws yr economi. Buddsoddiadau sgiliau lefel uwch wedi'u targedu at fylchau presennol neu fylchau newydd mewn sectorau neu leoedd allweddol, yn enwedig pan fônt yn gysylltiedig â chynlluniau tymor hir. Cyflwyno strategaethau sgiliau lleol, rhanbarthol a sectorol i dargedu bylchau penodol yn y ddarpariaeth bresennol.

	Cynyddu faint o hyfforddiant lefel uwch sy'n cyfrannu at gefnogi sectorau twf.		

Tystiolaeth Enghreifftiol	Mater/cyfle	Amcan	Camau enghreifftiol
Prinder sgiliau yn y gweithlu mewn sectorau allweddol gan gynnwys iechyd a gofal cymdeithasol, yr economi sylfaenol, yr economi werdd a bylchau sgiliau digidol ac AI. Arolwg Sgiliau Cyflogwyr 2022:Adroddiad Cymru Lefelau is o gymwysterau, yn enwedig mewn grwpiau sydd wedi'u tangynrychioli Anweithgarwch economaidd yn ôl lefel cymwysterau - GOV.UK	Y mater o dan sylw: Gall prinder sgiliau gyfyngu ar dwf a chynhyrchiant, cynyddu costau, a gall gael effeithiau negyddol ar forâl a lefelau cadw gweithwyr. Mae'r materion yn cynnwys costau gweithredu uwch oherwydd cyflogau cynyddol ac ymdrechion recriwtio, allbwn ac ansawdd gwaith is, anhawster cwrdd â galw	**Cymorth a hyfforddiant sgiliau wedi'u teilwra sy'n seiliedig ar alw ar gyfer sectorau sydd â'r potensial mwyaf i dyfu neu sectorau o bwysigrwydd rhanbarthol.**	Darpariaeth hyfforddiant wedi'i alinio â chynlluniau sgiliau cenedlaethol, rhanbarthol a lleol a blaenoriaethau i fynd i'r afael â bylchau. Ymgysylltu â chyflogwyr wrth ddylunio rhaglenni hyfforddi, yn enwedig pan fo sectorau wedi'u blaenoriaethu mewn cynlluniau sgiliau neu i gefnogi cyfleoedd twf sylweddol (e.e. FLOW neu niwclear).

Ffeithiau a ffigurau ethnigrwydd	cwsmeriaid, rhwystro arloesedd , a staff presennol o dan fwy o straen ac yn gorflino, wrth i gwmnïau ymdrechu i gynnal gweithrediadau ac ehangu. Yng Nghymru, gallai olygu bod llai o gyfleoedd sydd ar gael i'r boblogaeth leol mewn sectorau twf uchel. Cyfle: Mynd i'r afael â datblygu sgiliau sy'n seiliedig ar alw, wedi'u targedu at sectorau allweddol. Ehangu llwybrau dysgu ar gyfer unigolion yn unol â'r galw a sectorau sy'n bwysig yn rhanbarthol.		Hyfforddiant hygyrch wedi'i dargedu ar gyfer grwpiau sydd wedi'u tangynrychioli mewn meysydd cyfleoedd twf, e.e. pobl ifanc, pobl anabl, menywod, lleiafrifoedd ethnig.

Blaenoriaeth 3: Seilwaith gwyrdd ac effeithlonrwydd ynni

Tystiolaeth enghreifftiol	Mater/cyfle	Amcan	Camau enghreifftiol
Gostyngiad mewn prosiectau ynni lleol (Adroddiad Cyflwr y sector Ynni Cymunedol 2025) Angen cyrraedd y targed o 100% o ddefnydd blynyddol o drydan o ynni adnewyddadwy erbyn 2035Cynllun Cyflawni Carbon Isel Llywodraeth Cymru (2021-2025) Rhwystrau penodol (cyfyngiadau grid, diffyg proffidioldeb) yn enwedig mewn ardaloedd incwm isel neu anghysbell (Cynhyrchu Ynni yng Nghymru:2022)	Y mater o dan sylw: Trawsnewidiad ynni anghyfartal ac araf, sy'n lleihau buddion cymunedol, a cholli rheolaeth leol dros systemau ynni. Mae prosiectau cymunedol yn wynebu nifer o rwystrau systemig, gan gynnwys cefnogaeth annigonol gan y llywodraeth a rheoliadau marchnad cymhleth, sy'n ei gwneud hi'n anodd iddynt gystadlu â datblygiadau masnachol ar raddfa fawr Cyfle:	**Cynhyrchu mwy o ynni adnewyddadwy a charbon isel, yn enwedig pan ei fod dan berchnogaeth leol ac yn cyflawni yn erbyn blaenoriaethau rhanbarthol**	Cyllid ar gyfer prosiectau ynni adnewyddadwy, gan flaenoriaethu modelau perchnogaeth leol. Cyllid ar gyfer ymchwil, datblygu ac arloesi mewn technolegau gwyrdd. Cymorth wedi'i dargedu ar gyfer datblygu sgiliau.

	Cynyddu capasiti ynni adnewyddadwy sydd o dan berchnogaeth leol trwy fynd i'r afael â rhwystrau. Cynyddu cyfran yr ynni carbon isel sy'n cyflawni yn erbyn anghenion ynni rhanbarthol.		

Tystiolaeth enghreifftiol	Mater/cyfle	Amcan	Camau enghreifftiol
Mae trafnidiaeth ffyrdd yn cyfrannu'n sylweddol at allyriadau yng Nghymru (Pedwaredd Gyllideb Garbon Cymru - Y Pwyllgor Newid Hinsawdd 2025)	Y mater o dan sylw: Trafnidiaeth a chysylltedd yn hanfodol i fusnesau dyfu a pharhau i fod yn gystadleuol, gan arwain at gyfyngiadau a risg o	**Cefnogi seilwaith trafnidiaeth a chysylltedd digidol carbon isel lle mae'n cefnogi blaenoriaethau twf rhanbarthol.**	Cyllid ar gyfer prosiectau seilwaith trafnidiaeth carbon isel ar lefel leol a rhanbarthol lle nodir rhwystrau sy'n cyfyngu ar dwf (e.e. mynediad i safleoedd cyflogaeth).

Anghydraddoldebau cysylltedd digidol mewn rhannau o Gymru, yn enwedig ardaloedd gwledig (**Adroddiad Cenhedloedd Cysylltiedig Cymru 2024**)	ehangu y tu allan i Gymru. Cael eu heithrio o wasanaethau hanfodol fel addysg, gofal iechyd, cyflogaeth, a gwaethygu anghydraddoldebau presennol ar sail oed, incwm, rhyw ac ethnigrwydd. Mae materion yn cynnwys mynediad at opsiynau teithio, rhyngrwyd anfforddiadwy, diffyg sgiliau digidol, dyfeisiau a seilwaith digidol annigonol, sydd gyda'i gilydd yn gwneud i bobl deimlo'n ynysig a'u bod yn methu â chymryd rhan lawn mewn cymdeithas. Cyfle: Cynyddu seilwaith allyriadau isel iawn, gan		Cefnogi prosiectau sy'n cael eu blaenoriaethu mewn cynlluniau trafnidiaeth rhanbarthol fel rhai sy'n bwysig i dwf yr economi ranbarthol. Buddsoddi mewn cysylltedd digidol lle nad yw diffygion yn y farchnad yn cael eu trin gan gynlluniau eraill, ond yn cyfyngu ar gyfleoedd economaidd.

	gynnwys rhwydweithiau teithio llesol.		

Tystiolaeth enghreifftiol	Mater/cyfle	Amcan	Camau enghreifftiol
Diffyg yn y farchnad mewn ardaloedd incwm isel neu anghysbell (Deall y rhwystrau a'r hyn sydd o gymorth wrth gefnogi aelwydydd tlawd o ran tanwydd i gyflawni sero net Llywodraeth y DU) Aneffeithlonrwydd ynni tai sy'n arwain at allyriadau uwch, costau ynni uwch ac anghydraddoldebau iechyd (Mae gwella effeithlonrwydd ynni yng nghartrefi Cymru yn hanfodol i iechyd a llesiant - Iechyd Cyhoeddus Cymru)	Y mater o dan sylw: Costus i wresogi ac oeri cartrefi, gan orfodi aelwydydd i wario cyfran uchel o'u hincwm ar ynni, gan arwain at dlodi tanwydd, salwch, a dyled. Cyfle: Targedu buddsoddiadau cyfalaf mewn meysydd o ddiffyg yn y farchnad, gan ganolbwyntio ar systemau gwresogi	**Cefnogi buddsoddiad cyfalaf, lle mae diffyg yn y farchnad, i fynd i'r afael â thlodi tanwydd a gwella effeithlonrwydd ynni ym maes tai.**	Cymorth i alluogi mentrau cymdeithasol a busnesau lleol i ddarparu gwasanaethau ôl-osod ac effeithlonrwydd ynni. Cymorth ar gyfer gweithgareddau wedi'u targedu a nodwyd mewn cynlluniau ynni ardaloedd rhanbarthol a lleol i fynd i'r afael â diffygion yn y farchnad a manteisio ar gyfleoedd twf.

Mae costau ynni cynyddol yn effeithio'n anghymesur ar aelwydydd incwm isel (Amcangyfrifon tlodi tanwydd wedi'u modelu ar gyfer Cymru (prif ganlyniadau): ym mis Hydref 2024 | LLYW. CYMRU	carbon isel ac effeithlonrwydd ynni. Datblygu cadwyni cyflenwi o fusnesau lleol a mentrau cymdeithasol sy'n darparu gwasanaethau effeithlonrwydd ynni mewn ardaloedd lle mae diffygion yn y farchnad.		

Blaenoriaeth 4: Seilwaith lleol i yrru economïau rhanbarthol

Tystiolaeth enghreifftiol	Mater/cyfle	Amcan	Camau enghreifftiol
Yr angen am fuddsoddiad wedi'i dargedu'n rhanbarthol i fynd i'r afael â chydraddoldeb a thwf economaidd rhanbarthol gwahanol (Y Strategaeth Buddsoddi yn Seilwaith Cymru) Gwahaniaethau rhanbarthol mewn twf economaidd (Adolygiad yr OECD o Wahanol Haenau Llywodraethu: Symud Ymlaen gyda'n Gilydd 2024)	Y mater o dan sylw: Lefelau isel o fuddsoddiad cyfalaf gan y sector preifat yn ffactor allweddol posibl o ran twf cynhyrchiant is. Lefelau isel o fuddsoddiad cyhoeddus mewn seilwaith sy'n cefnogi'r amgylchedd i bob busnes oroesi a thyfu. Rhwystro buddsoddiad, cyfyngu'r swyddi sy'n cael eu creu, parhad yn y gwahaniaeth economaidd o fewn ac ar draws rhanbarthau. Cyfle:	**Datblygu safleoedd ac adeiladau allweddol sy'n bwysig ar gyfer twf rhanbarthol ac mewn sectorau twf a flaenoriaethir yn rhanbarthol lle mae diffyg yn y farchnad.**	Buddsoddiad i fynd i'r afael â diffygion yn y farchnad wrth gyflwyno safleoedd ac adeiladau â photensial uchel sydd wedi'u tanddefnyddio (e.e. adfer, arolygon). Ystyried cyfleoedd i fynd i'r afael â bylchau cyllid i ddefnyddio buddsoddiad preifat lle mae galw am adeiladau ond mae diffyg yn y farchnad wrth gwrdd â rhan o'r cyllid. Buddsoddiad integredig mewn canol trefi, sy'n gysylltiedig â chynlluniau lleoedd presennol cydlynol a seiliedig ar dystiolaeth a strategaeth ehangach (e.e. trawsnewid trefi).

	Gall datblygu safleoedd strategol ddenu buddsoddiad, creu swyddi mewn meysydd lle mae angen ac ysgogi economïau lleol. Fel rhan o strategaeth ranbarthol ar y cyd, gall creu clystyrau neu ardaloedd o fantais gystadleuol wirioneddol, lle mae cryfderau lleol a rhanbarthol yn cael eu defnyddio a photensial mewn sectorau twf yn cael eu harneisio.		

Tystiolaeth enghreifftiol	**Mater/cyfle**	**Amcan**	**Camau enghreifftiol**
	Y mater o dan sylw:		

Gwahaniaethau rhanbarthol mewn mynediad at drafnidiaeth a chysylltedd (Cynllun Cyflawni Trafnidiaeth Cenedlaethol Llywodraeth Cymru 2022 i 2027) Anghydraddoldebau mewn mynediad at waith o safon a gwaith gwerth chweil yng Nghymru (Institute for the Future of Work - Cyfres Amser Gwaith Da 2025)	Cylch o anfantais sy'n cyfyngu ar gyfleoedd a all arwain at ddirywiad economaidd, yn enwedig lle mae cysylltedd gwael yn lleihau rhwydweithiau a manteision cydgrynhoi. Cyfle: Gall buddsoddiad cydgysylltiedig mewn seilwaith hyrwyddo twf a lleihau gwahaniaethau rhanbarthol, gyda manteision sy'n gysylltiedig â chlystyrau a chefnogi cydgrynhoi. Cyd-fynd â Pharthau Buddsoddi, Ardaloedd Menter, bargeinion twf a buddsoddiadau rhanbarthol eraill.	**Gwella seilwaith economaidd lleol, gan gynnwys trafnidiaeth, cysylltedd digidol, mannau gwyrdd ac asedau cymunedol i gefnogi cymunedau cynaliadwy mewn ardaloedd gwledig, arfordirol, dinas a threfol.**	Buddsoddi mewn seilwaith digidol i gefnogi sectorau twf lle mae diffygion yn y farchnad a chyfleoedd penodol wedi'u nodi. Gwella cysylltiadau trafnidiaeth a theithio llesol i wneud safleoedd cyflogaeth yn hygyrch. Cefnogi prosiectau perthnasol a nodir mewn cynlluniau trafnidiaeth rhanbarthol neu gynlluniau datblygu strategol lle mae cyfleoedd twf. Galluogi seilwaith twf lleol mewn seilwaith lleol ar raddfa fach, cysylltedd digidol, a chyfleusterau cyhoeddus i ddatgloi buddsoddiad ehangach. Gall hyn gefnogi blaenoriaethau ehangach fel adfywio yn seiliedig ar leoedd a denu busnesau a thrigolion newydd.

	Cefnogi Cynlluniau Trafnidiaeth Rhanbarthol.		

Tystiolaeth enghreifftiol	Mater/cyfle	Amcan	Camau enghreifftiol
Tanfuddsoddi mewn asedau gyda'r potensial o gefnogi twf rhanbarthol (Adroddiad Pwyllgor Diwylliant, Cyfathrebu, y Gymraeg a Chwaraeon y Senedd, 2025) Gwahaniaethau rhanbarthol parhaus mewn buddsoddiad (Adolygiad yr OECD o wahanol haenau llywodraethu: symud ymlaen gyda'n gilydd 2024)	Y mater o dan sylw: Dirywiad economaidd, erydiad hunaniaeth gymunedol, a chanlyniadau iechyd cyhoeddus gwael. Cyfle: Cefnogaeth i ddatblygiadau twristiaeth a datblygiadau ym maes diwylliant, iechyd a llesiant i gefnogi canlyniadau economaidd-gymdeithasol ehangach.	**Buddsoddi mewn asedau treftadaeth, twristiaeth, neu ddiwylliannol â blaenoriaeth i gefnogi uchelgeisiau twf rhanbarthol a chyfleoedd lleol.**	Cymorth wedi'i dargedu i ddatblygu asedau gyda manteision a chanlyniadau economaidd-gymdeithasol ehangach.